

Josefine Gustafsson
073-664 17 44
info@josefinegustafsson.se

Rapport

Förstudie Östra Möckeln Vandringsled 2019

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Bakgrund	6
Metod	8
Resultat	10
Vattenpassagen Lång - Norra Möckelsnäs	12
Åtgärder för genomförande med budgetförslag	12
Resultat från det öppna mötet den 17 oktober	13
Målpunkter Östra Möckeln Vandringsled	13
1. Norra Taxås naturreservat	13
2. Södra Taxås naturreservat	14
3. Möckelsnäs	14
4. Krunan/Kronan naturreservat	15
5. Möckelsnäs naturreservat	15
6. Sikareveln	15
7. Lång - Möckelsnäs – vattenpassagen	16
8. Ön Lång	16
9. Insjön	17
10. Höö naturreservat	17
11. Östra Tångarne naturreservat	18
12. Såganässjön sträckningen Diö – Råshult	18
13. Kulturreseptatet Linnés Råshult, café och hembygdsgården	19
14. Stenbrohult	19
15. Kyrkvägen	19
16. Päravägen	20
Ansvariga för långsiktig förvaltning samt driftskostnad	20
Diskussion	21
Slutsats	27
Referenser, övrig litteratur och länkar	28
Bilaga 1	30
Bilaga 2	31
Bilaga 3	32
Bilaga 4	33
Bilaga 5	35

Bilaga 6	37
Bilaga 7	38
Bilaga 8	42
Bilaga 9	43
Bilaga 10	44
Bilaga 11	45
Bilaga 12	46

Sammanfattning

Syftet med förstudien har varit att undersöka förutsättningarna för hur en längre vandringsled skulle kunna skapas i ett av Älmhults kommuns vackraste naturområden. Det skulle i så fall bli en ny typ av infrastruktur som inte funnits tidigare som syftar till att främja friluftsliv och besöksnäring. Genom att koppla samman idag enskilda besöksmål och befintliga naturreservat med varandra skapas synergieffekter och en bättre helhetsupplevelse för både besökaren och kommuninvånaren. Förstudien ger också förslag på hur ansvar och förvaltning på längre sikt ska lösas. På lång sikt är målet att;

- fler ska komma ut i naturen
- locka fler besökare till Älmhults kommun
- denna nya infrastruktur ska locka fler entreprenörer att paketera och sälja naturupplevelser i Älmhult
- öka kunskapen och intresset för naturen

På Visit Smålands hemsida saknas idag vandringsleder i Kronobergs län. Östra Möckeln vandringsled skulle vara tillräckligt lång och intressant för att platsa på Smålands vandringskarta. Vandringsleden är alltså tänkt att komplettera de kortare leder som idag finns i Östra Möckeln områdets olika naturreservat. En längre, skyltad, led på ca 30 km, en så kallad låglandsled, finns inte i Kronobergs län, därför kan en sådan locka både invånare med naturintresse som bor inom Kronobergs län och besökare från resten av Sverige och utlandet. Föreslagna leden på cirka 30 km består av tre slingor: Insjöslangan 14 kilometer, Diöslangan 11 kilometer och Möckelsnässlingen 8 km

Något som talar för denna satsning är att det redan finns system för transporter, boende, mat och upplevelser i området. Det finns en tågstation i Diö med relativt täta avgångar, två busshållplatser samt närhet till tågstationen i Älmhult som är lätt att ta sig till från bland annat Köpenhamn. Café MUFF i Älmhult hyr ut cyklar och erbjuder guidade cykelturer till området. Helgeåns kanotled är kopplad till området och Sjöstugan vid södra Möckeln hyr ut kanoter. Boendemöjligheter finns på Möckelsnäs Herrgård och Pensionatet Björkelund. Kultur- och matupplevelser erbjuds på Linnés Råshult och Möckelsnäs Trädgård & Kultur (tidigare Orangeriet). Allt detta möjliggör en paketering. Det blir ännu mer lockande att stanna kvar om det dessutom finns längre vandringsleder att uppleva.

Föreslagna åtgärder under 2020-2022 är i korta drag: Projektering, upprättande av nyttjanderättsavtal med markägare, övrig samverkan med berörda aktörer, samt fördjupad förundersökningar gällande en vattenpassage mellan ön Lång och halvön Möckelsnäs. Uppmärkning av ledens tre slingor, rójning och arbete med underlag där ny led skapas, utplacering av informationstavlor och skyltar, övrigt arbete med åtgärder typ viloplatser i form av bänkar för ökad tillgänglighet och eventuell grillplats. Framtagande av information till informationstavlor, skyltar, broschyr samt till digital media som exempelvis kommunens och andra aktörers hemsidor. En inventering av fåglar och liten allmän naturinventering i området nära den eventuella vattenpassagen för vandringsleden runt insjön. LONA-ansökan för stöd till genomförande 2020-2022 skickades in 1 december med besked i mars 2020.

Huvudansvaret för den långsiktiga förvaltningen av leden föreslås ligga på Älmhults kommuns Tekniska förvaltning – kultur och fritid. Detta bör ske i samverkan, t ex genom ett ”ledråd”, med representanter från tekniska förvaltningen, berörda fastighetsägare, länsstyrelsen i Kronobergs län, Hembygdsföreningen Linné, OK Älme, Linnés Råshult, Naturskyddsföreningen Linné, Båtklubbarna, Möckelsnäs Herrgård och

Möckelsnäs Trädgård & Kultur. Avtal kring ansvar och skötsel föreslås göras med alla långsiktigt inblandade parter.

Inledning

Halvöarna Möckelsnäs och Höö samt närområdet är bland de finaste platserna vi har i Älmhults kommun. Här finns de artrikaste områdena i Småland. Berggrunden av svart granit bidrar till ett rikt växtliv med sällsynta arter. På flertal platser består naturen av en mosaik av ängar, åkrar, betesmarker och ädellövskog. I området kring Östra Möckeln finns idag flera naturreservat som erbjuder korta vandringar om cirka 1-2 km. Den oskyttade cykelrundan "I Linnés Hembygd" binder ihop hela sju natur- och ett kulturreseptat. Detta är en av höjdpunkterna för våra turister som vill uppleva Älmhult och Småland från cykelsadeln.

Syfte

En längre sammanhängande vandringsled som knyter ihop de vackra naturområdena till en större helhetsupplevelse skulle innebära att Älmhults kommun kommer kunna erbjuda en heldagsaktivitet i naturen till fots. Därtill skulle en sådan vandringsled gynna cykelrundan och tvärtom. På så sätt skulle Älmhults kommun med befintliga aktörers hjälp kunna locka nya målgrupper till längre besök i kommunen. Möckelsnäs Herrgård och nysatsningen på Möckelsnäs Trädgård & Kultur (tidigare Orangeriet) samt Pensionatet Björkelund och MUFFs cykeluthyrning/guider är några befintliga aktörer som skulle kunna dra nytta utav, och i sin tur växla upp, denna infrastruktur.

Syftet är också att öka kunskapen om kommunens kultur- och naturmiljöer plus att på sikt skapa positiva hälsoeffekter för både kropp och själ hos de boende i området och resten av kommuninvånarna. Flera undersökningar visar att ett rikare friluftsliv ger minskad stress, stärkt kognitiv förmåga, förbättrad psykisk hälsa och mer fysisk aktivitet. Vissa forskare menar till och med att vi skulle bli lyckligare och känna större livskraft om vi fick en starkare koppling till naturen.

Mål

Riksdagens friluftspolitiska mål för god folkhälsa handlar om att skapa goda förutsättningar så att alla människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet, se bilaga 12. På lång sikt är målen med Östra Möckeln vandringsled i Älmhults kommun att;

- fler ska komma ut i naturen
- locka fler besökare till Älmhults kommun
- denna nya infrastruktur ska locka fler entreprenörer att paketera och sälja naturupplevelser i Älmhult
- öka kunskapen och intresset för naturen

För att nå dessa mål genom att skapa infrastruktur för naturturism handlar utmaningarna ofta om:

Hur kommer jag dit med tåg och buss?

Var kan jag hyra cykel?

Var finns boende på landet med mer än bara frukost?

Tågstation, busshållplatser, cykeluthyrning och boende finns det redan i området Östra Möckeln i Älmhults kommun.

Bakgrund

I Älmhults kommuns miljöplan 2030 handlar ett av fokusområdena om att det ska finnas rika och tillgängliga naturmiljöer i hela kommunen. ”Naturen ska utvecklas till friluftsliv för alla. Kommunen ska öka utbudet av vandrings- och cykelleder. Sjön Möckeln ska vara mer tillgänglig och närvarande för älmhultsbor och besökande. Naturområden ska bindas samman, utvecklas och göras tillgängliga för många.”

I kommunens översiktsplan står att ”Kommuninvånare och besökare ska ges tillgång till områden för friluftsliv och rekreation vilket bidrar till ökad rörlighet och folkhälsa och ger människor ett rikare liv.” En av målpunkterna är ”Utveckla vandringsleder”.

Bild 1 Karta över området.

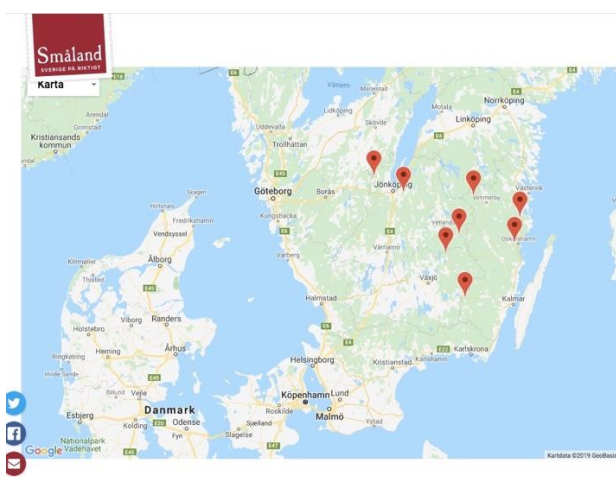
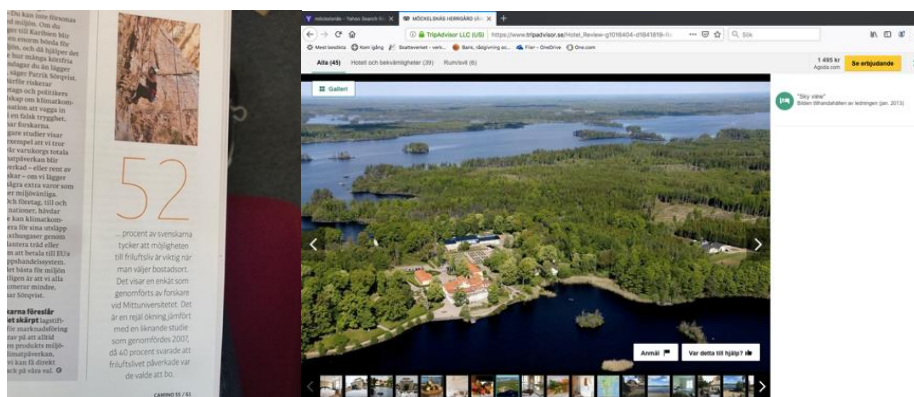

Bild 2 Visit Smålands hemsida med vandringsleder

På halvöarna Möckelnäs och Höö samt i närområdet finns som sagt idag flera naturreservat som erbjuder små vandringar om ca 1-2km, se bild 1 och bilaga 1. En längre vandringsled är tänkt att komplettera dessa och förväntas locka både lokala invånare och andra besökare som bor eller vistas tillfälligt inom Kronobergs län.

Värt att notera är att på visitsmaland.se finns en karta över vandringsleder i Småland. Där finns några föreslagna vandringsleder i varje län men i Kronobergs län finns ingen vandringsled utmarkerad som anses hålla den standard som våra internationella besökare önskar och ibland även kräver, se bild 2.

Kommunens attraktivitet som boendeort förväntas också öka om här finns stor tillgång till möjligheter för friluftsliv. Detta påstående understöds av forskningsrapporten Friluftsliv gjord av Peter Fredman. I den genomförda enkäten 2019 svarade varannan svensk, drygt 52 procent, att tillgången på friluftsliv är viktig när man väljer bostadsort. Det är en tydlig ökning jämfört med en liknande undersökning som gjordes år 2007 då

knapp 40 procent av de tillfrågade svarade att tillgången till friluftsliv påverkade valet av bostadsort.

Under juni- december 2019 har kommunen därför låtit göra en förstudie för att konkretisera en möjlig dragning av en längre vandringsled vid Östra Möckeln. Förstudien finansierades med stöd från Leader Linné Småland, IKEA, Möckelnäs Herrgård och Möckelnäs Trädgård & Kulturcentrum.

Initiativtagarna miljöstrategen Cecilia Axelsson och destinationsutvecklaren Johan Söderlund, Älmhults kommun, har inspirerats av två liknande områden, som dock är något större, där flera naturreservat har bundits ihop till ett större område. Det ena är Valle som ligger mellan Skara och Skövde och det andra Åkulla bokskogar utanför Varberg som är en del av Hallandsleden, se <https://www.vastsverige.com/skara/produkter/valles-naturreservat/> , <http://akullabokskogar.nu/>

Förutsättningar och aktörer

Anledningen till att just detta område är utvalt är att här redan idag finns ett stort utbud av besöksmål och vacker intressant natur. Förutom 7 olika naturreservat finns länets enda kulturresevat, Komministerbostället Råshult, i detta område. Linnés Råshult är namnet på stiftelsen som sköter området och även platsens namn i vardagstal. Här finns ett sommaröppet café och restaurang och guidade visningar av områdets unika flora och fauna erbjuds också.

Linnés Råshult är en del av områdets besöksnäring och lockar cirka 40 000 besökare årligen. Ett annat exempel på besöksnäring i området är Möckelnäs Herrgård med sina 46 rum, konferensanläggning och restaurang. Mitt emot herrgården ligger idag Möckelnäs Trädgård & Kulturcentrum som sedan hösten 2018 jobbat hårt för att skapa ett kulturcentrum med konsthall och konsertsal. Värt att notera är att Leader Linné Småland nyligen beviljat projektmedel till en förstudie för att utreda hur denna plats kan bli en Opera-arena. Pensionat Björkelund i Stenbrohult är en mindre boendeanläggning som kompletterar herrgården. Höö gårdsjordbruk med komplement av ”Bo på lantgård”-koncept bör nämnas som en av de lokala aktörerna. I Diö finns förutom pizzeria, skola och ishall också Gemla möbler och den så kallade Funkisfabriken där intressanta utvecklingstankar finns kring temat hållbarhet.

IKEA är också en viktig aktör som vill främja kommunens attraktivitet och deras medfinansiering i förstudiefasen med aktivt deltagande både i referensgruppen och på det öppna mötet signalerar att de stöder idén om en längre vandringsled i området.

Från föreningslivet finns också tydligt stöd för idén, både från rekreationssynpunkt och naturvårdssynpunkt. OK Älme, Naturskyddsföreningen Linné och Hembygdsföreningen Linné är exempel på sådana mycket viktiga aktörer.

Upplevelsen av att det ska bli hela områdets led är mycket viktigt. Därför ansågs fastighetsägarna i området som extra viktiga aktörer för förstudiens genomförande.

Metod

Under sommaren och hösten har området rekognoserats. Information om förstudien i form av ett postutskick gick ut i början av juli till alla fastighetsägare i området. Kontakter togs också med föreningar och andra intressenter för att diskutera möjliga sträckningar av leden samt möjligheter och utmaningar för området. En referensgrupp har haft två möten, se bilaga 4 och 5. Den 17 oktober bjöds alla intressenter in till ett Öppet möte på Möckelnäs Herrgård. Ett sista referensgruppsmöte hölls den 22 oktober där det beslöts att en LONA-ansökan för genomförande skulle göras. Därefter har destinationsutvecklaren Johan Söderlund och miljöstrategen Cecilia Axelsson haft ett antal möten med berörda tjänstemän och representanter för nämnder och kommunstyrelsen.

Bild 3 Öppna mötet 17 oktober med 55 deltagare på Möckelnäs Herrgård

Nyckelaktörer för samverkan under förstudien har varit:

- Älmhults kommun
- Länsstyrelsen Kronobergs län
- Skogsstyrelsen
- Besöksnäringen
- Markägare
- Ideella föreningar
- Markägarorganisationer
- Övriga näringslivet

Förtudiens tre faser

Fas 1. Juni-oktober

Samverkan och förslag på konkret dragning av vandringsleden. Pressmeddelande skickades och en artikel publicerades i media i juli se bilaga 6. Pressen har sedan följt förstudien med flera rapporteringar i tidningen. I juli gjordes ett utskick via post till alla berörda fastighetsägare med kort information och kontaktuppgifter till projektledaren. Därefter bedrevs samverkan typ ”köksbordsmetoden”, dvs besök hos markägare och andra intressenter för att samla in synpunkter och konkreta förslag.

Den 17 oktober hölls ett öppet möte med 55 personer med lunch och workshop på Möckelnäs Herrgård, se bild 3. Här presenterades ett första förslag på sträckning av vandringsleden för alla intressenter för att sedan ägna eftermiddagen åt gruppdiskussioner och insamlande av deltagarnas synpunkter, se bilaga 7.

Bild 4 Rekognosering av befintliga stigar. Här från norra Möckelnäs till Sikareveln.

Under sommaren och hösten har projektledaren varit ute i fält och rekognoserat möjliga sträckor för vandringsleden både med och utan markägare och tjänstepersoner i olika årstider på olika platser, se bild 4.

En student, Caroline von Horn, från landskapsvetarprogrammet på Kristianstad högskola gjorde under september en utredning angående en eventuell vattenpassage mellan ön Lång och norra Möckelnäs. Arbetet resulterade i en kort rapport som presenterades på det öppna mötet, se Vattenpassage Östra Möckeln, Lång-Taxås Lång-Möckelnäs, Kristianstad Högskola september 2019.

Under slutet av oktober gjordes också en dispensansökan som Älmhults kommun skickade till länsstyrelsen för eventuell utökning av led i Naturreservatet Taxås.

Fas 2. November-december

Det togs fram ett förslag på konkreta åtgärder samt kostnadsbeskrivningar för dessa samt förslag på hur långsiktiga förvaltningen av vandringsleden ska säkras. Under november gjordes också en LONA ansökan för genomförande av vandringsleden under 2020-2023. Deadline var den 1 december och svar kommer i mars 2020.

Fas 3. December

Rapportskrivning med en konkret sammanställning av insatser som behövs, kostnader samt förslag på möjlig finansiering för genomförande och fortsatt förvaltning har gjorts under december 2019. För att få fram förslag på finansiering för långsiktig förvaltning av en eventuell vandringsled, påbörjades under slutet av november och början på december konkreta samtal med berörda tjänstepersoner, nämndsrepresentanter samt representanter för besöksnäring och föreningsliv.

Resultat

Genom samverkan mellan en mängd olika aktörer har det tagits fram ett förslag på den tänkta ledens sträckning. Den föreslagna leden kommer att passera naturreservaten Taxås, Kronan, Möckelsnäs, Höö, Östra Tångarne samt kulturresevatet Linnés Råshult.

Östra Möckeln Vandringsled föreslås bli **cirka 29 km**

Leden föreslås vara uppdelad i tre slingor, se bild 5 och bilaga 3.

Slingorna överlappar delvis varandra. Totalt blir det 33 km led plus de befintliga stigarna i reservaten:

Insjöslingan 14 kilometer

Diöslingan 11 kilometer

Möckelsnässlingan 8 km

Bild 5 Kartan visar de tre slingorna som bildar Östra Möckelns vandringsled. De befintliga stigarna i reservaten visas inte på denna karta. Då informationsmaterial om Östra Möckeln vandringsled tas fram bör dessa stigar såklart vara med.

Av de 29 km som föreslås är det cirka **5 km som idag saknar stig**, se bild 6, bilaga 2.

Cirka 3 km av dessa kräver **röjningsarbete**.

På tre ställen, totalt cirka 100 meter, längs stigen vid Såganässjön krävs **spång**.

Bild 6 Kartan visar befintlig stig/väg i blått och obefintlig stig/väg i rosa, befintliga busshållplatser, parkeringsplatser samt förslag på platser för informationstavlor om leden.

Informationstavlor om Östra Möckeln Vandringsled förslås finnas på sex platser:

Diö station, Höö, Möckelnäs, Taxås, Stenbrohult och Råshult.

Huvudentré till Östra Möckeln vandringsled föreslås ligga i Taxås men även Möckelnäs bör fungera som en alternativ huvudentré.

Parkeringsplatser finns idag nio stycken längs den föreslagna leden.

En ytterligare parkeringsplats föreslås ligga på vägen till Sikareveln på den plats markägaren avsett, se bild 7. Idag förbises denna p-plats eftersom personer med bilar och husbilar vill köra hela vägen till reveln.

Bild 7 Markägarens förslag på parkeringsplats för besökare till Sikareveln

Bild 8 Tågstationen i Diö är en knutpunkt för Östra Möckeln vandringsled

Där personer idag ställer sina bilar vid Sikareveln skulle istället en ytterligare enkel **lägerplats** kunna finnas för vandrare och kanotister.

Gällande logistiken finns redan idag en **tågstation i Diö**, se bild 8. Två **busshållplatser** finns i Stenbrohult och Råshult. Mellan Älmhult och Stenbrohult är det cirka 8 km. **Tågstation** finns också i **Älmhult**. Där går det att hyra cykel på Café MUFF.

Det tar cirka 30 minuter att cykla från Älmhult till Stenbrohult men cykelvägen är på vissa ställen osäker, dvs går på 80-väg.

Det finns sedan tidigare en möjlig omarkerad vandringsväg från Älmhult till Stenbrohult. Den går vidare till Såganässjön med campingplats.

Vattenpassagen Lång - Norra Möckelsnäs

Bild 9 En flytbrygga på cirka 140 meter föreslås binda ihop ön Lång med halvön Möckelsnäs

För att få en sammanhängande längre led som ”Insjöslingan”, krävs en vattenpassage mellan ön Lång och halvön Möckelsnäs. En **flytbrygga** föreslås här på cirka 140 meter, se bild 9. Denna beräknas kosta cirka 1,5 miljoner kronor. Här föreslås att söka särskilda medel eller sponsring för genomförande. Mer att läsa om vattenpassagen finns i den utredning som Caroline von Horn, student på landskapsvetarprogrammet Kristianstad högskola, gjorde under förstudien, se Vattenpassage Östra Möckeln, Lång-Taxås Lång-Möckelsnäs Kristianstad Högskola 2019.

En **plan B**, om det visar sig att flytbrygga är olämpligt på något sätt, är att ha en **båtled** med ett trebåtssystem så som används vid vandringslederna i fjällen bland annat.

Åtgärder för genomförande med budgetförslag

I den LONA-ansökan för genomförande som skickats in till länsstyrelsen den 29 november 2019 föreslås en treårig genomförandefas under 2020-2022, se bilaga 10.

Enligt budgetförslaget blir kostnaden för genomförandet 1 711 600 kr. Bidrag på 855 800 är sökt och 50% motfinansiering krävs i form av arbetsinsatser, kontanta medel och/eller ideellt arbete. **En detaljerad lista på föreslagna åtgärder och ett kostnadsförslag finns i bilaga 8.**

Resultat från det öppna mötet den 17 oktober

Totalt deltog 55 personer under det öppna mötet med lunch och workshop. Representanter från; lokala besöksnäringen; Möckelnäs Herrgård, Möckelnäs trädgård & kultur, Björkelunds Hotell & Pensionat, ideella föreningar; stiftelsen Linnés Råshult, kyrkorådet, vägföreningen, Möckeln fiskevårdsområdesförening, Båtklubben piren, Naturskyddsföreningen Linné, OK Älme, Hembygdsföreningen Linné, Kristianstad högskola, markägare/fastighetsägare och övriga boende (cirka hälften av deltagarna), IKEA, lokalpolitiker, LRF, kommunala tjänstemän och länsstyrelsen.

En av flera detaljer som diskuterades på Öppna mötet den 17 oktober på Möckelnäs Herrgård var att man skulle kunna anpassa någon slinga av vandringsleden gentemot en särskild målgrupp, till exempel barn, skolungdomar och personer med funktionshinder. Se samlat resultat från öppna mötet i bilaga 7.

Målpunkter Östra Möckeln Vandringsled

Här följer förslag på målpunkter längs den tänkta Östra Möckeln vandringsled som ett resultat av rekognoseringen i fält samt förslag från olika aktörer under förstudieperioden juni-december 2019.

1. Norra Taxås naturreservat

Taxås naturreservat består av ädellövskog och gammalt odlingslandskap. Den stora herrgårdsbyggnaden med flyglar tillhör Taxås gård från 1860. Vid utsiktspunkten Taxås klint har du en fin utsikt över sjön Möckeln. Till höger om branten leder trappor ner till stranden. Här finns rester av den stenbrytning som var omfattande under en tidsperiod. Strax söder om den så kallade skrotstenen går en moränrevel, Getudden, långt ut i sjön. Vid reservatparkeringen föreslås huvudentrén med informationstavla om Östra Möckeln vandringsled placeras.

2. Södra Taxås naturreservat

I södra delen av Taxåsreservatet ligger en härlig öppen bokskog i anslutning till sjön Möckeln. Reservatets befintliga stig genom betesmarken föreslås förlängas cirka 500 meter söderut för därefter gå längs vägen ner mot Möckelnäs. Älmhults kommun har lämnat in dispens för att eventuellt få förlänga den befintliga markerade stigen.

3. Möckelnäs

Möckelnäs är ett självklart kulturcentrum i området med konsthallen, Möckelnäs Herrgård och Möckelnäs Trädgård & kultur med Café. Väster om konsthallen inne i skogen ligger också den charmiga gamla Kägelbanan från 1920-talet. Det föreslås finnas en informationstavla om Östra Möckeln vandringsled på central plats. Härifrån förväntas många starta och avsluta sin vandring på Östra Möckeln vandringsled och här går det bar att äta och sova gott efter både natur- och kulturupplevelser i området.

4. Krunan/Kronan naturreservat

Det är en speciell känsla att lämna herrgårdsmiljön för att vandra i Kronans naturreservat. De höga lövträdens kronor är som ett tak som tillsammans med ljuset från sjön skapar en sagolik och lite magisk stämning. Naturreservatet är en bergshöjd med sin högsta punkt 30 meter över sjöns yta. Större delen av Kronan har tidigare varit ängar och någon åker blandat med lövskog – men nu har lövskogen med ek, avenbok, lind och hassel tagit över.

5. Möckelnäs naturreservat

I naturreservatet som ligger på spetsen av halvön ut i Möckeln finns eklundar, stränder med al, björk, asp och vide, en spännande flora och ett rikt fågelliv. Här föreslås en sträckning söderut som tar vid där stigen i reservatet Kronan idag slutar. Nära parkeringen inne i skogen hänger Arne Perssons fågel i ett träd. Det finns redan en liten stig som lätt skulle kunna märkas upp till den föreslagna vandringsleden nära Möckelns strand. Efter några 100 meter föreslås leden vika av och följa vägen tillbaka igen. Informationstavlan vid parkeringen tillhörande i södra Kronans reservat saknar en karta över Möckelnäs reservatet.

6. Sikareveln

Sikareveln är sedan länge en oerhört populär plats för friluftsliv och båtliv. Skönhetsmässigt är Sikareveln en av områdets främsta pärlor. Platsen används av kanotister, båtfolk, badgäster och husbilsturister. Helgeå kanotled sträcker sig från Ryssbysjön i norr till Såganässjön i söder. Ute på Sikareveln, som sträcker sig från

Möckelnäs västra strandlinje ut i Möckeln, finns alltså platser för att lägga kanoter och en badplats. Från Möckelnäsvägen finns ut till reveln en knagglig, smal skogsväg. Revelns norra strand är endast tillgänglig vid lågvatten. Reveln utgörs av sandstrand på både den norra och den södra sidan. Längst ut på norra sidan finns en kanotplats med ett övernattningsskydd, grillplats, dass, soptunna och bord med bänkar. Dessutom finns två ytterligare grillplatser på Sikareveln. (Käll Andersson 2012). Här föreslås att den nuvarande spontana parkeringsplatsen blir tältplats och att den av markägaren avsatta parkeringsplatsen som ligger cirka 200 meter före reveln skyltas upp tydligt så att parkering sker här.

7. Lång - Möckelnäs – vattenpassagen

Området är vackert med vida vyer över Möckeln och dess öar åt ena hållet och Insjön åt andra hållet. Här föreslås en flytbrygga som förbinder Lång och Möckelnäs. Flytbryggan kan komma att bli en attraktion alla årstider.

8. Ön Lång

Lång är en ö med varierad typisk småländsk kulturskog förbunden med Höö genom en smal landremsa. Vandringsleden föreslås här ringla sig fram med vacker sjöutsikt över

insjön i norra delen för att göra en utvikning till västra sidan med vida vyer över sjön Möckeln och dess öar. Här finns en anläggningsplats för kanot och möjlighet att tälta och grilla. En förbindelse med norra Möckelnäs halvö föreslås. Se under Vattenpassage.

9. Insjön

Insjön är en vacker del av sjön Möckeln som till stor del ingår i EU:s Natura 2000 nätverk. Här är fågelskydd och förbjudet att åka med båt. Vid den föreslagna sträckan mellan Höö och Lång föreslås att i framtiden förlägga ett fågeltorn med utemuseum och information om hela områdets naturvärden samt om sjön Möckelns historia.

10. Höö naturreservat

Höö är en ö i Möckeln med broförbindelse till fastlandet. Området tillhör en av de artrikaste miljöerna i Småland. På Höös 6 hektar stora äng hittar man nästan 200 olika växter - på 10 kvadratmeter finns ofta 50 olika arter! Höö erbjuder fantastiska möjligheter till vandringar, utflykter och friluftsliv. Till exempel finns möjlighet att tälta och en grillplats nära parkeringen. Vid parkeringen föreslås en informationstavla om Östra Möckeln vandringsled finnas.

11. Östra Tångarne naturreservat

För mindre hackspett och mindre flugsnappare är Möckelnområdet ett av de viktigaste häckningsområdena i landet. I reservatet lever också många sällsynta vedlevande skalbaggar och de vackra öppna betesmarkerna i norra delen är viktiga miljöer för flera fjärilsarter bland annat allmän metallvingesvärmare och liten bastardsvärmare. Vid södra reservatparkeringen föreslås en informationstavla till Östra Möckeln vandringsled finns. Efter den norra parkeringen föreslås vandringsleden sedan följa grusvägen mot Höö. Idag saknas en del anordningar tillhörande reservatet, t ex finns ingen karta på anslagstavlanorna vid de två parkeringarna.

12. Såganässjön sträckningen Diö – Råshult

En härlig stig går genom tallskog uppe på "Getaryggen" som passerar genom en liten bokskog längs Såganässjön och slutar i Diö. Sträckan kräver spång på tre ställen. Jakob Assarsson, OK Älme, har med fastighetsägarens godkännande gjort denna stig och även lagt broar på två ställen vilket gör att denna sträckning passar utmärkt till den föreslagna vandringsleden.

13. Kulturreseptat Linnés Råshult, café och hembygdsgården

Kulturreseptat Linnés Råshult med café och Hembygdsgården erbjuder en mängd upplevelser och även kulturhistoriskt och botaniskt intressanta vandringar på redan skyltade stigar. Vid cykelparkeringen intill caféet föreslås en informationstavla om Östra Möckeln vandringsled finnas.

14. Stenbrohult

Stenbrohult är en naturlig entré till vandringsleden. Vid Stenbrohults kyrka finns parkeringsplatser. En informationsskylt om Östra Möckeln vandringsled föreslås ligga vid pumpstationen under eken där vägen mot Taxås går.

15. Kyrkvägen

Gamla kyrkvägen från Tångarne till Stenbrohults kyrka går på först stig och sedan skogsbilväg genom typisk småländsk kulturskog och ut vid gamla ålderdomshemmet i Stenbrohult. Fastighetsägaren Bengt-Eric Ericsson är markägare till en del av den föreslagna sträckan och är en av flera boende i området som är positiv till att dra leden här.

16. Päravägen

Många boende och vägföreningen i området påtalar behovet av att upprätta den gamla Päravägen som historiskt sett förbundit Tångarne med Taxås men som förstördes i och med uppröjningarna efter stormen Gudrun. Potatis forslades här förr för frakt över Möckeln. Kulturhistorien bör lyftas fram på informationsskylt som lämpligen placeras där Päravägen möter Taxåsvägen. För att få en säker vandringsled föreslås att leden förläggs på insidan av stenmuren. Före stormen Gudrun fanns också en stig som förband Mossryd med Taxås klint.

Ansvariga för långsiktig förvaltning samt driftskostnad

Huvudansvaret för den långsiktiga förvaltningen av leden föreslås ligga på Älmhults kommuns Tekniska förvaltning – kultur och fritid. Detta bör ske i **samverkan**, till exempel genom ett ”ledråd” med representanter från tekniska förvaltningen, berörda fastighetsägare, länsstyrelsen i Kronobergs län, OK Älme, Linnés Råshult, Naturskyddsföreningen Linné, Båtklubben Piren, Möckelsnäs Herrgård, Möckelsnäs Kultur & Trädgård, IKEA och Hembygdsföreningen Linné.

Avtal, inklusive så kallade nyttjanderättsavtal kring långsiktigt ansvar och skötsel föreslås göras med berörda parter.

Långsiktig finansiering av förvaltning och skötsel bör tas med i kultur- och fritidsbudgeten precis som gäller för badplatser, lekplatser, simhallar, fotbollsplaner och liknande. **Driftskostnad** skattas till cirka 50-60 000 kr/år, uppgift från referensgruppsmötet den 22 oktober. Delat ansvar med länsstyrelsen Kronobergs län förväntas för de delar av leden som går genom naturreservaten.

Möjlig finansiering i övrigt

För genomförande, långsiktig förvaltning och skötsel finns en mängd stöd att söka. Länsstyrelsen har under förstudien omnämnt sig själva som en självklar medfinansier när det gäller det som görs i naturreservaten. Ansökan om medel för genomförande via LONA skickades till länsstyrelsen den 29 november. Besked om beviljande kommer senast mars 2020. Finansiering för genomförande och insatser i den långsiktiga skötsel kan till exempel också sökas från: **Landsbygdsprogrammet Jordbruksverket/EU - Investeringstöd för infrastruktur för rekreation och turism**. Till exempel för enhetskostnader för att röja och märka ut leder. Enhetskostnaden per meter för att röja och märka leder är: 9,50 kronor i skog, 6 kronor i öppen mark, 1 krona på mark som inte behöver röjas. **Skogsstyrelsen har Nokås**, dvs stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen för:

- Röja, rensa upp och märka stig eller vandringsled 10 kronor/m
- Sikthuggning - 70 procent av godkänd kostnad

- Restaurera äldre transportleder eller kulturmiljöbyggnader - 70 procent av godkänd kostnad

Diskussion

Efter en förstudie som denna bör vi ha fått svar på ett antal frågor vars svar berättar om förutsättningarna för en attraktiv vandringsled:

- Hur gör vi för att skapa en attraktiv vandringsled?
- Hur får vi till en fungerande organisation?
- Vad måste finnas för att företag ska kunna utveckla produkter kring vandring i Älmhultstrakten?
- Vill vi att den ska ingå i den gemensam nationella strukturen för låglandsleder?
- Hur ser en plan för framtida underhållsarbete ut?
- Hur ser förslaget ut i nästa steg som en del i utvecklingen av friluftslivet i Älmhults kommun?

Den här rapporten är menad att användas som ett underlag och ett steg på vägen när det gäller att utveckla både turism och rekreation i Älmhults kommun. Oberoende av ett framtida genomförande sätter förstudien Östra Möckeln vandringsled och den befintliga naturen där på kartan. Arbetet har kommunicerats i kommunens olika informationskanaler samt i pressen, både före, under och kommer göras även efter genomförd förstudie. Älmhults kommun får i och med förstudien underlag för att ta beslut om ett nästa steg som innebär investeringar i de åtgärder som kartlagts samt om ansvarstagande när det gäller långsiktig förvaltning och skötsel. Förutom tjänstepersoner och politiker i Älmhults kommun kommer planerna för den längre vandringsleden vara av intresse för de intressenter som medverkat i förstudien. Den kan också vara intressant ur ett etableringsperspektiv för besöksnäringssidkare som funderar på att starta eller utveckla nya produkter inom naturupplevelser. Bilden av besöksnäringen idag går exempelvis att se på digitala turistkartor över Möckeln, t ex <https://mapcarta.com/17728904>

Överlag finns en stor nyfikenhet på vad detta kan medföra för positiva effekter. Att respektera privata intressen är viktigt och förslaget på sträckningen av leden ser idag ut som det gör för att de direkt berörda markägarna visat sig positivt inställda under förstudien. Drygt 20 fastighetsägare var med på det öppna mötet. Att ha en fortsatt dialog med markägarna och de boende i området genom hela genomförandet är mycket viktigt för att resultatet ska bli av bästa kvalitet. De som haft kontakt med projektledaren under hela förstudien samt de som var på öppna mötet har sett utmaningar men mestadels möjligheter för sig själva och för området i stort. Farhågorna har bland annat handlat om nedskräpning, konflikt mellan cykling och vandring, hundar som stör betande djur och att jakten skulle kunna störas. Det har också framkommit andra behov hos befolkningen som avsaknaden av säker cykelväg mellan Diö och Älmhult samt avsaknad av trottoar på 80-vägen från Pensionat Björkelund till Stenbrohult, se bl a inlämnad skrivelse från Bengt-Eric Ericsson. Cyklister riskerar att bli överkörda vid utfarten från Taxåsvägen i Stenbrohult där stopstrecket på vägen är felplicerat. Sista raksträckan före Taxås, längs stenvallen, är en väg där det körs med hög hastighet som gör vägen osäker att gå på. Älmhults kommun bör se arbetet med vandringsleden som en del av en helhet när det gäller planeringen för framtida turism och friluftsliv samt satsningar på kultur som gynnar både kommuninvånare och hitresta turister.

Vattenpassagen är en ännu olöst fråga som är viktig för att få till en attraktiv och hel vandringsled runt Insjön. Denna kräver vidare utredning vilket ingår i LONA-projektansökan.

En längre vandringsled som denna finns på flera platser i Sverige men i Kronobergs län och i Älmhults kommun skulle det vara nytt. Vissa insatser har gjorts av aktörer i kommunen med att skapa kulturstig eller vandringsstig men då har det oftast varit en förening som utifrån sina intressen skapat detta. Metoden att i en förstudie kartlägga flera olika intressenters syn och möjliga användningsområden av en och samma led är därför något nytänkande i Älmhult. Den tänkta omfattningen på cirka tre mil är alltså något som aldrig gjorts förut i Älmhults kommun.

Viktiga förslag och synpunkter från aktörer och intressenter

Gällande logistiken finns som sagt redan idag en **tågstation i Diö** samt två **busshållplatser** i Stenbrohult och Råshult. Det tar cirka 20 minuter att cykla från Älmhult till området och det finns sedan tidigare en möjlig vandringsväg från Älmhult till Stenbrohult och Såganässjön. Detta är ofta en knäckfråga i andra naturområden där naturturism planeras. Förutsättningarna är här ovanligt gynnsamma när det gäller hållbara transportmedel.

Ett **nästa steg** efter genomförande av leden som förstudien avser vore att etablera en **led med start i Älmhult** och som binder ihop Södra Möckeln med Östra Möckeln. Flera personer har påpekat detta under förstudien. Tidigare vandrade skolklasser denna väg från Älmhult till Såganässjön via Stenbrohult cirka 1 mil. Det skulle leda till att reservaten Stenbrohult, Stockanäs och Djäknebygd också låg längs leden. Det finns redan en cykelled/stig från Älmhult via Sällhult till reservatet Stockanäs via den gamla kyrkvägen. Här har dock många påpekat **avsaknaden av en säker väg från Diö till Älmhult**. Bengt-Eric Eriksson nämner i sin inlämnade skrivelse att det bara saknas cirka 6 km cykelväg samt påpekar faran med att det saknas trottoar i en by som Stenbrohult där barnfamiljer rör sig mycket. Synpunkter har också kommit från flera håll på att **vandringsleden bör passera Råshult**.

När det gäller **länsstyrelsens synpunkter** har påpekats att vi behöver ha tillräckligt på fötterna för den plan vi väljer att lägga fram. Länsstyrelsen har höga krav på verksamhetsutövare när det gäller påverkan på naturmiljön i bland annat samråd och vattenverksamhet. Taxås och Möckelnäs naturreservat har olika föreskrifter om vad som får och inte får göras i reservaten. I Taxås är det förbjudet att anlägga fler leder och sätta upp skyltar medan i Möckelnäs är det inte förbjudet. Dispens för ny led är alltså en aktuell fråga enbart i Taxås, medan det anses okej att anlägga led i Möckelnäs reservatet. Detta är anledningen till att Älmhults kommun i oktober ansökte om dispens för att göra vandringsled i Taxås. Skötselplaner kan ändras men att ändra ett reservatbeslut kräver dispensansökan. Länsstyrelsens naturförvaltning kan enbart vara med och finansiera åtgärder inom skyddade områden. Andra möjligheter för finansiering som föreslås av länsstyrelsen är exempelvis genom landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen påpekar också vikten av att bestämma vem som bär huvudansvaret för löpande skötsel, tillsyn mm och att framtida budget är säkrad innan vi börjar göra åtgärder. Detta speciellt som att länsstyrelsens budget till skötsel av skyddad natur är ganska varierande.

När det gäller **genomförandet** är det viktigt att nyttjanderättsavtal med berörda markägare upprättas.

En fortsatt utredning av flytbrygga som alternativ för vattenpassagen bör också göras. Länsstyrelsen påpekar att innan vi gör en stor satsning i ömtålig natur är det viktigt att reda ut vad det får för konsekvenser för naturvärden i området. Detta är något som också Naturskyddsföreningen Linné påpekat, särskilt när det gäller det känsliga fågellivet i Insjön. I LONA ansökan finns därför en post för inventering av fågellivet i

området där vattenpasagen föreslås ligga. Det finns studier som visar på hög miljöpåverkan av flytbryggor, framförallt i grunt vatten vid kusten men det är mer osäkert vad som gäller i limniska miljöer. Därför föreslås i förstudien att flytbryggan utreds ytterligare före slutgiltigt beslut tas angående etableringen av denna. En flytbrygga har en livslängd på ca 20-40 år och kräver en del tillsyn. Att anlägga en brygga kräver ofta inte bara strandskyddsdispens utan kan eventuellt även kräva anmälan eller ansökan om tillstånd för vattenverksamhet som görs till länsstyrelsen.

Arbetskrävande åtgärder är framförallt uppmärkning av leden, bitvis röjning och på några ställen längs Såganässjön behövs spång. Viloplatser för ökad tillgänglighet är också viktigt. Saker att tänka på vid genomförandet är att lederna anläggs företrädesvis på befintliga vägar och större stigar och på ett sådant sätt att naturvärden inte förstörs eller störs. Där rid- och cykelleder sammanfaller med vandringsleder bör i största möjliga mån detta skyltas tydligt. Att vattennivån växlar under året är också en aspekt att ta hänsyn till. Framtagande av information till informationstavlor, skyltar, broschyr samt till digitala media t ex kommunens och andra aktörers hemsidor är en ytterligare åtgärd som är mycket viktiga.

Sikareveln är den plats i området som under sommartid är under hårdast tryck. Det är viktigt att bevara det höga upplevelsevärdet här. Går det att göra tältplatserna bokningsbara? Att ta ut en symbolisk summa av de som använder platsens anordningar är rimligt. Förslag finns på att ha en person anställd för tillsyn i hela Östra Möckelnområdet under den mest intensiva turistsäsongen så som görs i Åsnens Nationalpark. Går det att styra flödet av besökare på Sikareveln under juli med hjälp av Googles motsvarighet för restauranger, museer och andra besöksmål som visar en graf med statistik på hur många besökare det är under olika tider?

Östra Möckeln Vandningsled 2.0

I förstudien föreslås en led, Östra Möckeln Vandningsled, på 29 km som i sin tur är uppdelad i tre slingor. Denna led skulle kunna ses som början på en längre led, runt Möckeln med start i Älmhult. Leden bör också kunna och kopplas till landskapsleder som Linnéleden i Småland och Skåneleden. Ett långsiktigt mål skulle kunna vara att

sikta på att få Svenska Turistföreningens (STF) status som signaturled i Sverige och även kunna ingå bland Sveriges låglandsleder, se bilaga 11. Tillsammans ger de 12 signaturlederna en bred bild av Sveriges vandringsutbud och natur. En Signaturled enligt STF kännetecknas av:

- Leden är vacker och innehåller spektakulära naturupplevelser.
- Ledens naturtyp är karaktäristisk för sin landsdel.
- Leden är lättillgänglig och går att nå med kollektiva transportmedel för att minska miljöpåverkan.
- Leden lämpar sig både för erfarna och mindre erfarna vandrare.
- Leden är utformad som en rundtur alternativt att det är enkelt att ta sig till starten och från målet.
- Leden är minst 30 kilometer eller tre dagar och som längst 100 kilometer eller 7 dagar.
- Det finns boende eller övernattningsmöjligheter i anslutning till leden.
- Leden är kvalitetssäkrad och har tydlig märkning samt information med skyltar, riktmärken och platsangivelser.

Det pågår mycket diskussioner hur Sveriges fantastiska natur ska göras tillgänglig för fler. Regeringen föreslår i ett pressmeddelande i september 2019 att en förstärkning av arbetet med vandringsleder och en särskild satsning på förberedelser för friluftslivets år görs år 2021. I budgetpropositionen som bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, går regeringen fram med en satsning på 400 miljoner kronor för 2020 som ska stärka bland annat skötseln av naturreservat och nationalparker.

Projektets bidrag till miljö kvalitetsmålen och långsiktigt, varaktigt naturvårdsarbete i kommunen

Projektet är en del av kommunens arbete med att utveckla naturvård och friluftsliv och följer miljöplanens fokusområde Tillgängliga och rika naturmiljöer. Fler möjligheter till friluftsliv gör att fler människor kommer ut i naturen. När vi vistas mycket i naturen bryr vi oss om naturen. Positiva naturupplevelser ger intresserade och engagerade människor som tar ett aktivt ansvar för sin livsmiljö.

De miljö kvalitetsmål som indirekt kan påverkas av ett ökat friluftsliv och öka kunskap kring vår natur är ett rikt växt- och djurliv samt Levande sjöar och vattendrag. Av FN:s globala mål är det främst mål nummer 15 Ekosystem och biologisk mångfald samt nummer 3 Garantera ett hälsosamt liv och uppmuntra välmående som påverkas i positiv riktning.

Med tydligt utmärkta leder kanaliseras vandrare till lederna och den kringliggande naturen skonas. Genom att erbjuda ett större utbud av leder med olika längd och upplevelser blir området som helhet attraktivare och varje enskild led belastas mindre.

Projektets långsiktiga effekter

Området skulle med sin kombination av sammankopplade naturupplevelser och aktörer inom besöksnäringen kunna skapa mer kvalitativa naturupplevelser och paket. Detta kan i det långa loppet leda till att området Östra Möckeln blir det självklara komplementet till centrala Älmhult och dess upplevelseutbud vad gäller att besöka den småländska naturen. Den infrastruktur som denna längre vandringsled innebär tilltalar människan som inte är van vid att bara gå rakt ut i skogen. Besökare från andra länder och världsdelar ser den vilda svenska naturen som ett riktigt äventyr. Dock är det utan

tillrättalagd infrastruktur i form av information, utmärkt led och även guidning svårt för denna målgrupp att ta del av denna upplevelse. Det har flera gånger hänt att det frågas efter ”Ingången till skogen” vilket belyser behovet av denna idé. Utmärkta leder gör så att majoriteten av besöksflödet håller sig på leden. Det gör att man enklare kan kontrollera och vårda naturen för man vet var slitaget mestadels finns. Därmed ska också ledens sträckning såklart vara genomtänkt utifrån perspektivet att minimera slitaget i allra största möjliga mån.

Rekreationsmöjligheterna i en kommun stiger på listan om vad som gör en plats attraktiv att flytta till. Även kommuninvånarnas kunskap om och intresse för naturen skulle främjas genom denna led. I framtiden kommer det bli allt viktigare att vi människor är en del av kretsloppet om vårt samhälle ska utvecklas på ett hållbart sätt. En infrastruktur som denna bjuder inte bara in allmänhet och besökare att nyttja den utan möjliggör också pedagogik för nästa generation i en vacker och stimulerande miljö inom utvalda ämnen. I kartan, se bilaga 3, gestaltas hur man i framtiden skulle kunna tematisera och dela upp vandringsleden i olika delar. En av dessa skulle kunna specialanpassas till en yngre målgrupp till exempel.

I en framtida fortsättning med Östra Möckeln vandringsled 2.0 skulle det vara passande med en satsning på ett fågeltorn med ett utemuseum med tema ”Natur och Kultur Möckeln” liknande Hercules utemuseum i Kristianstad vattenrike. Detta skulle till exempel kunna ligga på landremsan mellan Höö och ön Lång. En annan idé som varit uppe är ett torn som det gamla tornet som en gång fanns i Kronan nära Möckelsnäs Herrgård. Tornet skulle också kunna ligga på Taxåsklint för att få ännu bättre utsikt där. En tredje del i utvecklingen skulle vara att ha en sträckning av leden längs Insjöns östra sidas för att koppla ihop reservatet i Taxås med reservatet på Höö på ett mer upplevelserikt sätt.

Långsiktig förvaltning och ansvar för skötsel - tillsyn

En lärdom från liknande projekt är att ha en plan för långsiktig skötsel redan innan genomförandet. Kultur- och fritidsnämnden föreslås här vara huvudansvarig med Tekniska förvaltningen – kultur och fritid som utförare av den långsiktiga förvaltningen av leden. Delat ansvar med länsstyrelsen Kronobergs län förväntas för de delar av leden som går genom naturreservaten. På längre sikt om det uppstår intresse för leden regionalt och nationellt så bör diskussion angående stöd till långsiktig förvaltning föras med Region Kronobergs län samt med Naturvårdsverket. På öppna mötet föreslogs också att ha särskild tillsynsperson under högsäsong för att bland annat undvika konflikter kring nedskräpning så som finns i Nationalparken Åsnen. Som ett närliggande exempel på hur skötsel och drift av vandringsled hanteras kan nämnas Växjö kommuns längsta vandringsled, en del av St Sigfridsleden, <https://naturkartan.se/sv/vaxjo/sigfridsleden> .

Den driftas till största delen av 10 skötsel föreningar, 7 hembygds- och 3 idrottsföreningar. Kostnad för alla skötselavtal är max 63' årligen. Till 2020 ska nya skyltar upp som stämmer med nya visuella identiteten. Offert ligger på 10'. Det finns en hel del markerade vandringsleder av olika längd, framförallt i naturreservaten, där driftkostnader läggs på underlag, elljus, kantslätter och tillsyn av friluftsanordningar utmed leden. I exempelvis Bokhultet finns 24 km markerade leder. Växjö kommun menar dock att de har kort om personella resurser för att förbättra allt de vill, se <https://naturkartan.se/sv/vaxjo/search/hiking> .

Det aktiva deltagandet från fastighetsägare, föreningslivet och besöksnäringen har varit stort både på mötet på Möckelsnäs och i övrigt under förstudien. Bidrag i form av konkreta idéer kring sträckning och möjliga specialinsatser har kommit från många fastighetsägare och flera andra håll, bland annat från orienteringsklubben OK Älme, Naturskyddsföreningen Linné och Hembygdsföreningen Linné. Dessa förslag har i

möjligaste mån tagits hänsyn till i förstudien. Även om huvudansvaret för den långsiktiga förvaltningen av leden föreslås ligga på Älmhults kommuns Tekniska förvaltning – kultur och fritid bör det absolut ske i samverkan, t ex genom ett ”ledråd”, med representanter från tekniska förvaltningen, berörda fastighetsägare, länsstyrelsen i Kronobergs län, OK Alme, Linnés Råshult, Naturskyddsföreningen Linné, Båtklubben Piren, Möckelnäs Herrgård, Möckelnäs Kultur & Trädgård, IKEA och Hembygdsföreningen Linné. Ett forum för kontinuerlig samverkan, t ex ett friluftsråd eller ”ledråd”, med fokus på turism och friluftsliv underlättar en långsiktig förvaltning och är en förutsättning för att få en led med bra kvalitet som med stolthet kan presenteras för hitresta turister och grupper som är på studiebesök hos exempelvis IKEA. Kommunikationsavdelningen föreslås vara ansvarig för långsiktig marknadsföring av leden för målgrupper turister och kommuninvånare. Även gällande eventuell uppdatering av innehållet på informationstavlor och digitala medier samt broschyr bör det långsiktiga huvudansvaret ligga på kommunikationsavdelningen. Se goda exempel på hur vandringsled kommuniceras på www.hallandsleden.se och www.akullabokskogar.nu. I LONA-ansökan söks särskilda medel för arbetet med informationsinsatser och marknadsföring i genomförandefasen.

En förslag för framtiden som framfördes av Anna Tauson på Möckelnäs Herrgård under öppna mötet, var att starta ett ”minidestinationsbolag”. Detta för att skapa ett arbetssätt där många små verksamheter tillsammans bildar en helhet utifrån platsens genuina förutsättningar. Där skulle allas engagemang och kunskap kunna tas tillvara för att åstadkomma en hållbar helhet.

Slutsats

Förstudien visar att det finns flera förutsättningar för en attraktiv vandringsled i Östra Möckeln. Några av de viktigaste framgångsfaktorerna är att området innehåller en unik, rik och varierad natur, övernattningsmöjligheter, flera naturreservat och ett kulturresevat som kopplas ihop, närhet till tågstation och busshållplats. Det saknas idag en längre skyltad led i Kronobergs län med möjlighet att starta och sluta på samma plats vilket bäddar för ett stort intresse hos såväl kommuninvånare som besökare.

Det finns dessutom ett stort intresse hos markägare, besöksnäring och föreningar för en vandringsled och flera som kan tänka sig att bidra i arbetet. En god samverkan mellan flera aktörer skapar också möjligheter att utveckla leden ytterligare, från Vandringsled 1.0 till 2.0.

En utmaning är att få till en bro eller brygga vid vattenpassagen mellan ön lång och Möckelnäshalvön. Finansiering av passagen behöver utredas separat och eventuellt kommer det att krävas en kompletterande naturinventering.

Ytterligare en utmaning är att få till en fungerande organisation för skötsel och utveckling av leden. Även om huvudansvaret för den långsiktiga förvaltningen av leden föreslås ligga på Tekniska förvaltningen i Älmhults kommuns bör det ske i samverkan med flera aktörer. Avtal kring långsiktigt ansvar och skötsel föreslås göras med alla berörda parter för att säkerställa kvalitet på lång sikt. Ett forum för kontinuerlig samverkan, t ex ett så kallat friluftsråd eller ”ledråd”, med fokus på turism och friluftsliv bör skapas. Ett sådant samverkansråd underlättar en långsiktig förvaltning och är en förutsättning för att få en led med bra kvalitet som med stolthet kan presenteras för hitresta turister och grupper som är på studiebesök på t ex IKEA.

En vandringsled gör att vi lockar fler invånare och besökare ut i naturen vilket skapar positiva hälsoeffekter för både kropp och själ. Flera undersökningar visar att ett rikare friluftsliv ger minskad stress, stärkt kognitiv förmåga, förbättrad psykisk hälsa och mer fysisk aktivitet. Dessutom visar det lokala engagemang förstudien mött att en led kan vara gnistan till samarbeten mellan olika företag och föreningar som innebär landsbygdsutveckling av området.

Möjligheten till friluftsliv blir mer och mer viktigt för svenskar vid valet av bostadsort. En undersökning från Naturvårdsverket visar en förändring från 40 % (2007) till 52% (2019). För Älmhults kommun visar denna förstudie att Östra Möckeln är ett område med stor potential för utveckling.

Referenser, övrig litteratur och länkar

Att bygga besöksanläggningar i naturen Länsstyrelsen Västra Götalands län 2002

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2e0f9f621636c84402730d2/1526655371070/2007-48.pdf>

Cykel och vandring vid Östra Möckeln av Anna Petersson Högskolan Kristianstad VT 2018

Cykla och vandra i Älmhults kommun 2019

Fler väljer bostadsort efter tillgång på friluftsliv, Peter Fredman 2019, ur Rapporten Friluftsliv 2018: <https://www.forskning.se/2019/04/05/fler-valjer-bostadsort-efter-tillgang-pa-friluftsliv/>

Finansiering genom Jordbruksverkets landsbygdsstöd till genomförande och långsiktig skötsel:

<https://nya.jordbruksverket.se/stod/service-och-satsningar-pa-landsbygden/infrastruktur-for-rekreation-och-turism>

Flytbryggor:

<http://www.modernabryggor.se/media/dokument/Bryggan%202017-04-03.pdf>

https://dpes.gu.se/digitalAssets/1325/1325704_linda-lundborg.pdf

<https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/foretag/miljo/vatten/vattenverksamhet.html>

Friluftsliv och naturturism i reservat, naturvårdsverket:

<https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Friluftsliv/Vagledning-organiserat-friluftsliv-och-naturturism-i-skyddad-natur/>

Hallandsleden: <https://hallandsleden.se/> Åkulla Bokskogar <http://akullabokskogar.nu/>

<http://media1.akullabokskogar.nu/2019/05/Ny-%C3%B6versiktskarta-2019.pdf>

Höö på Visit Smålands hemsida: <https://www.visitsmaland.se/sv/upplevelser/natur-och-aventyr/naturreservat>

Kommunal friluftslivsplanering, Naturvårdsverket

<https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Friluftsliv/Kommunal-friluftslivsplanering/>

Kommunkarta Älmhult Home of the Home www.visitalmhult.se och Älmhults kommun

Särtryck ur terrängkarta från Lantmäteriet 2016

Leder i Småland:

<https://www.jonkoping.se/download/18.74fef9ab15548f0b80019e1b/1465889732894/John%20Bauerleden,%20hela%20leden.pdf>

https://www.wallby.se/wp-content/uploads/wallby_rumsparm_sv_web.pdf

Leds skyltar exempel: <https://4sign.se/case/skyltning-av-vandringsleder/>

Linbaneflotte Åkulla: http://varbergfastighets.se/Nyheter/Allmant/Linbaneflotte_i_Akulla/205

LONA registret – ett antal rapporter om projekt kopplade till vandringsleder

Länsstyrelsen Kronobergs län, webbsidor om naturreservaten och kulturresevatet;

Höö: <https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/besok-och-upptack/naturreservat/hoo.html>

Kulturresevatet Linnés Råshult:

<https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/besoksmal/kulturresevatet/linnes-rashult.html>

Kronan: <https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/besoksmal/naturreservat/kronan.html>

Möckelsnäs: <https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/besoksmal/naturreservat/mockelsnas.html>

Taxås: <https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/besoksmal/naturreservat/taxas.html>

Östra Tångarne:

<https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/besok-och-upptack/naturreservat/ostra-tangarne.html>

Målpunkter, exempel 16 km på skåneleden: <https://www.skaneleden.se/etapp/3-arild-molle>

Naturvårdsverket 2016 vandringsleder och Låglandsleder ca 15 km:

<http://outdoormap.com/naturkartan/2016/12/15/nationellt-ntverk-av-vandringsleder-ska-ge-grundlggande-infrastruktur-fr-friluftsliv>

Regeringskansliets pressmeddelande 190906 om ”Bättre och säkrare vandringsleder ska öppna upp naturen för fler”: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/09/battre-och-sakrare-vandringsleder-ska-oppna-upp-naturen-for-fler/>

Signaturleder: <https://www.svenskaturistforeningen.se/aktiviteter/vandring/signaturleder/>

Sven G. Nilsson och Ulla Rundlöf 1996 Natur och kultur i Stenbrohult

Sven G. Nilsson och Ulla Rundlöf 2001 Smålands beteshagar

Tankesmedja för friluftsliv 2019 i Kristianstad:

<http://www.naturvardsverket.se/Kalendarium/Dokumentation-fran-seminarier/Det-hallbara-friluftslivet--Tankesmedja-for-friluftsliv-2019/Tankesmedja-for-friluftsliv-2019--dokumentation-fran-workshops-och-seminarier/>

Tiveden nationalpark - skötselplan:

https://www.sverigesnationalparker.se/globalassets/tiveden/div-dokument/skotselplan-tivedens-np_2017.pdf

Utveckling av friluftslivet -vandringsleder Redovisning av ett regeringsuppdrag (RB 2016)

<https://naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2017/ru-utv-fl-skrivelse-regeringen-vandringsleder.pdf>

Valle: <https://www.vastsverige.com/globalassets/skara/vandra-i-valle-2014-pdf-x-4-2008.pdf>

Vandringsleder i Kronobergs län på Visit Småland:

<https://www.visitsmaland.se/sv/upplevelser/natur-och-aventyr/smalands-vandringsleder>

<https://www.utvandrarleden.se/sv-SE>

Vandringsleder i övriga Sverige;

Biosfärområde Blekinge arkipelag, kustleder, Unesco: <https://ark56.se/>

Jämtlandstriangeln:

<https://adventuresweden.com/jamtlandstriangeln-vandra-en-svensk-klassiker/?lang=sv>

Vallebygdens naturreservat:

<https://www.vastsverige.com/skara/produkter/valles-naturreservat/>

Östgötaleden:

<https://maps.ostgotaleden.se/sv/ostgotaleden/211164/karta>

Vattenpassage Östra Möckeln, Lång-Taxås Lång-Möckelnäs av Caroline von Horn, Kristianstad Högskola september 2019

Bilaga 1

Karta Östra Möckeln området

Bilaga 2

Karta över förstudiens förslag på Östra Möckeln vandringsleds sträckning på befintliga respektive obefintliga stigar och vägar

Bilaga 3

Karta över förstudiens förslag på tre slingor - Östra Möckeln vandringsled

Bilaga 4

Minnesanteckningar

Möte med referensgruppen för förstudie – Östra Möckeln vandringsled 2019-08-26

Närvarande:

Josefine Gustafsson – Projektledare för Förstudie Östra Möckeln vandringsled, Johan Söderlund, Cecilia Axelsson, Paul Robertsson, Daniel Persson, Arpine Minasyan, Thomas Franzen – Älmhults kommun, Elizabeth Peltola, Eva-Marie Ballovarre, Sonja Emilsson – Politiker Älmhults kommun, Johan Nestor, Mathias Lindblad – IKEA Älmhult AB, Christer Augustsson – Möckelsnäs Trädgård och Kulturcentrum, Annika Bladh Samordnare för friluftsliv, Sofia Häggberg naturvård, Sofie Ekstrand arkeolog - Länsstyrelsen

Bakgrund drogs av Johan Söderlund och Cecilia Axelsson.

Nuläge av Josefine Gustafsson samt tidsplan framåt.

Annika Bladh frågar om vi är låsta till området på kartan. Svar ja och nej – i det långa loppet är det bara ett blad på upplevelse-blomman.

Thomas F pratar om Sikareveln, sopor och latrin på Höö samt Sikareveln nu. Högre tryck på Sikareveln. Svårt med logistiken med skötsel och sophämtning. Det är en utmaning att välkomna alla utan att några ”ockuperar” platsen. Ex de danska kanotgrupperna. Checksystemet för kanotisterna finns – men utan tillsyn är det svårt att behålla kvalitet samt lika för alla (husbilar betalar t.ex inget).

Daniel P nämner att det finns en problematik kring strandskyddet. Kan man göra landsbygdsprojekt (LIS-projekt) så kan det underlätta. Fördjupad översiktsplan på gång för Älmhult.

Alexandra tar upp att det finns många fornlämningar i området och nära sådana behövs det sökas extra tillstånd via LST för att kunna göras förändringar. Dialog med LST kontinuerligt är mycket bra.

Saknas någon intressent?

Christer menar att skola – både högre och på lägre lokal nivå kan vara bra att bjuda in.

Cecilia lägger till några nyckelaktörer som hon skrev upp. Möckelns fiskevårdsområde, Tore Johansson, Möckeln FVO toreibolsnas@hotmail.se, Båtklubb näset, Piren och Diö båtklubb, Elme sportsclub (ex Iain Mackie iainmackie@mac.com på Muff), Stenbrohult hembygdsförening

Tillgänglighetsrådet är också bra att bjuda in.

Hembygdsföreningarna som en del av ideell sektor är nog också bra – Stenbrohults hembygdsförening och någon mer? Cykelförening Älmhults sportklubb samt OK Älme kan också vara bra att ha med.

Diskussion om cykelväg med Trafikverket är på G och initierad – för bland annat mellan Diö-Älmhult.

Thomas F kan visa och rita in möjlig vandring från Älmhult upp till Stenbrohult i dagsläget.

Eva B funderar kring om man får bygglov/strandskyddsdispens för ex fågeltorn, vindskydd, och liknande specialinsatser. Bygglov kan gå men strandskydd knepigare men kanske går inom naturområdesanvändning.

JG input kring Hässleholms smarta vindskydd som går att boka för en billig peng.

Annika B – Östra Möckeln är ett mindre område än Åsnens nationalpark så det kan gå lättare att samordna och planera tillsyn då vi diskuterar problem med husbilar på olämpliga platser.

Avskärma ex Sikareveln för bilar och hänvisa till ordentlig ställplats t.ex på Möckelsnäs Trädgård (johans egen komm)?

Unika värden som ännu inte nämnts? Stenindustrins historia. Kanot och paddling - vattenleden finns redan. Kan båtklubbarna involveras på något sätt? Fisket är intressant också / Elisabeth P. Det har varit på tal om att även tillåta tidsbegränsat fiske på mal. Växla upp vandringen med alla möjliga värden Fiske , cykling , kanoting , historia , Carl von Linné .

Vad gäller tillsyn (Thomas F) kan man ta ett helhetsgrepp tillsammans med båtklubbarna och Möckelns Fiskevårdsområde och kommunerna o LST för att få till en liknande Åsnettillsyn?

Annika B. Glöm inte Linné och cykelmöjligheterna och vad som kan ske när Linnés Råshult ev blir Världsarv.

Möckelsnäs trädgård diskuterar idag med Linneuniversitetet om att bedriva forskning med markörer på folk för att utvärdera vad som händer när de kommer ut i det gröna. Idéer om hur de förändras i t.ex. 72-hours cabin-koncept.

Annika B – hur ska markägarna förhålla sig till att folk och cyklister kommer på köpet? Info om vad allemansrätten innebär och att mountainbike ofta utvecklar sig själv om man börjat erbjuda en liten runda – så växer den...

Christer trädgården – eldrivna fordon på G för ökad tillgänglighet för funktionshindrade.

IKEA input. Stöttar projektet för att lyssna av mer hur idéen formas. Attraktivt för Älmhult är A och O, lite oavsett område. IKEA Hotell och Museum driver redan besökare och såklart vill de växla upp sig med den Småländska omgivningen. T.ex har de haft interna möten med workshop i grupper för att bygga stenmurar.

Nämndes att Caroline von Horn är praktikant med specialuppdrag - Vattenpassagera.

Nästa referensgruppsmöte – känns lämpligt att ta efter öppna mötet. Den 22 oktober kl 13.00-14:30 samlas gruppen igen.

/Johan Söderlund

Bilaga 5

Minnesanteckningar

Möte referensgrupp Förstudie Östra Möckeln vandringsled den 22 oktober 2019

Närvarande:

Älmhults kommun Cecilia Axelsson, Johan Söderlund, Daniel Persson, Thomas Franzén, Ingela Thulén

Skogsstyrelsen Emil Persson

Möckelsnäs Trädgård & Kultur Ingemar Ljunqvist

Naturskyddsföreningen Linné Sven G Nilsson,

Länsstyrelsen Kronobergs län Sofia Häggberg, Alexandra Nielsen

1. Genomgång av synpunkter uppkomna under workshopen på öppna mötet på Möckelsnäs torsdagen den 17 oktober. Kartorna med förslagen på alternativa sträckningar och anordningar diskuterades.

Emil föreslog **naturvårdsinriktad skötsel utmed** de delar av **leden som ligger utanför reservaten**. Detta som en del av arbetet med grön infrastruktur. Det finns möjlighet för markägare att göra naturvårdsavtal med länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Sven förmedlade var de viktigaste naturvärdena finns. **Det rika fågellivet söder om Långbron är det område som är mest störningskänsligt**. Allra känsligast är området mellan Höö och Lång. Han föreslog bland annat att om det ska göras torn passar det bra på Taxås klint. När det gäller **röjning bör det tas hänsyn** till områdets ansvarsart, den rödlistade mossan **Hårklomossa**. Den växer vid basen av sälgarna nära sjön **Möckeln**. Vi uppmanades också titta i Artportalen var i området de känsliga arterna finns.

2. Fas 2 i förstudien diskuterades. Under november-december tas det fram förslag på konkreta åtgärder samt kostnadsbeskrivningar för dessa. Intressenters behov vävs in i detta moment.

Ingemar lyfte här frågan angående husbilar. När vandringsleden byggs kommer det göras **ställplats för husbilar** av Möckelsnäs Trädgård och Kultur samt anläggas en ekologisk renande våtmark **bakom "Orangeriet"**.

Angående **tältplatser** berättade Alexandra att det inte är tillåtet att tälta i **naturreservaten** men att det kan **göras plats för vindskydd**. Att sova under bar himmel i reservaten finns det inget förbud mot. Ett förslag på eventuell **tältplats vid gamla ruinen på norra Möckelsnäs** diskuterades.

Parkeringsplatsen vid Sikareveln diskuterades. Mötet fram till att en bra lösning vore att ha parkeringsplats där von Horn avsatt plats för parkering, dvs **där den planerade vandringsleden kommer ut norrifrån till vägen mot Sikareveln**. Fördelen med detta är att det skulle **ge plats för att slå läger med tält där det nu står bilar och husbilar**.

För att **höja upplevelsevärdet** men **slippa den betungande skötseln** kom förslag på att göra **"stickvägar" ut till Möckeln** och/eller till någon **höjd med utsikt** på några ställen längs leden. Dessa platser kan också nyttjas som rastställen längs vandringen samt göra leden **barnvänlig**. Detta kan ske t ex på västra sidan av Lång där det enligt Sven inte finns lika höga naturvärden som kan förstöras vid eventuell röjning.

Diskussionen om **vattenpassagen mellan Lång och Möckelsnäs** resulterade i att **mötet beslöt** att vi ska gå vidare med alternativet **flytbrygga** som Caroline von Horn föreslagit i sin utredning. Om detta av någon anledning visar sig olämpligt, kan båtled med tre ekor vara ett alternativ eller alternativet linbaneflotte, se Åkulla Halland.

Vikten av att göra en grundlig undersökning för att undvika störning av fågellivet i samband med att en eventuell flytbrygga görs diskuterades.

Mötet godtog att Ingemar och Josefine har ett förutsättningslöst **möte med Södra skogsägarna** för diskussion om **eventuell sponsring till flytbryggan**.

Det föreslogs att på kartan använd en annan färg för att även markera stigar i reservaten så att alla vandringsmöjligheter finns med.

3. Fas 3 i förstudien diskuterades. Senast under december ska det sammanställas en rapport med en konkret lista på insatser som behövs, kostnader samt förslag på möjlig finansiering för genomförande och fortsatt förvaltning.

Långsiktiga skötseln av vandringsleden diskuterades. Viktigt att här skrivs avtal mellan olika parter. T ex när det görs ny vandringsled i reservaten föreslår Alexandra ett **avtal mellan kommunen och länsstyrelsen. Kostnaden för skötsel föreslås då delas av båda parter.** Det föreslås också att avtal skrivs med de markägare och/eller ideella föreningar som är intresserade av att ansvara för den löpande skötsel av vandringsleden mot ersättning så som redan görs i Pjätteryd, Gustavsfors och planeras i Göteryd som för kanotleden. Här diskuterades också hur mycket den löpande kostnaden för kommunen skulle kunna bli. En summa på 50-60 000 kr/år kom upp men det är grovt höftad. Emil berättar att **spång är dyrt att anlägga och sköta.**

Finansiering av genomförande av leden diskuterades. Länsstyrelsen föreslog **LONA-projekt anslaget**, Ingemar sponsring från **Södra** för flytbryggan (ca 1,5 miljoner kronor), Johan har kollat upp **Landsbygdsprogrammet** som kan ge "ledstöd" plus att vi ska kolla upp **Tillväxtverkets** anslag. Ett ytterligare förslag som kom upp var att ta hjälp av **arbetslaget från arbetsmarknadsenheten**. I LONA räknas **ideell tid som medfinansiering**. Under öppna mötet var det flera ideella personer, t ex OK Elme och Hembygdsföreningen Linné, som erbjöd sin tid för att möjliggöra genomförandet.

Mötet var eniga om att gå vidare med en LONA-ansökan för att ge möjlighet till genomförandet av leden. **Josefine** tog på sig att **göra ett förslag till ansökan**.

Deadline för LONA-ansökan är 1 december.

4. Mötet beslöt att **inget ytterligare referensgruppsmöte** behövs om förstudien Östra Möckeln vandringsled.

Vid mötesanteckningarna

Josefine Gustafsson

Bilaga 6

PRESS-klipp från Smålandsposten juli 2019

Utsikt från Taxås klint.

FOTO: JOSEFINE GUSTAFSSON

Möckeln ska locka turister med vandringsled

Kommunen tillsammans med en rad andra aktörer vill se en vandringsled på Möckelns östra sida. Förhoppningen är en framtida turistmagnet.

MÖCKELN. I området mellan Stenbrohult, Möckelnsnäs, Höö och Diö är ambitionen en vandringsled som ska "möjliggöra" för besöksnäringen att utveckla nya upplevel-

seprodukter" och göra den småländska naturen mer tillgänglig.

- Majoriteten av våra internationella turister drivs helt eller delvis av att upptäcka vår småländska landsbygd och natur. Vad gäller vandring som naturupplevelse så finns ett glapp mellan utbud och efterfrågan i Älmhult och det vore ett

stort tillskott för oss som destination att kunna erbjuda en längre vandringsmöjlighet utöver de fina naturreservat vi redan har. Med tanke på att denna målgrupp i stor omfattning redan är på besök i Åsnens nationalpark är det värt att titta på hur Älmhults besöksnäring kan dra nytta av detta, säger Johan Söderlund, Destinationsut-

vecklare i Älmhults kommun, i ett pressmeddelande.

Nu drar en förstudie igång som ska leda fram till ett skarpt förslag på hur leden kan dras.

TEXT
PETER OTTOSSON
peter.ottosson
@amp.se
0470-77 05 41

Bilaga 7

Sammanställning från öppna mötet om Förstudie Östra Möckeln vandringsled - Workshop 2010-10-17 på Möckelnäs Herrgård

55 personer deltog under dagen

Representanter från: lokala besöksnäringen, ideella föreningar, stiftelsen Linnés Råshult, kyrkorådet, vägförening, fiskevårdsområdet, Båtklubben piren, naturskyddsföreningen Linné, IKEA, OK Älme, Kristianstad högskola, markägare/fastighetsägare (cirka hälften av deltagarna), lokalpolitiker, LRF, kommunala tjänstemän och länsstyrelsen

MÖJLIGHETER

För kommunen (ibland länsstyrelsen eller annan):

Trevligt för kommunmedborgare

Utsiktstorn (fågelliv)/Fågeltorn II

Attraktivitet II

Ökad turism

Badplats

Fullt anpassad runda för funktionshindrade med rullstol

Vindskydd, toa, ved på EN plats för att ”samla” övernattningar t ex vid övergången till Lång

Entréer till leden ska ha toaletter som t ex vid Höö

Se Sörmlandsleden – en rekommendation från besökare idag

Sjöansvarig löser kanotleder + vandringsleder anställd på kommunen – belastas av alla intressenter

Återskapa utsiktspunkt på Taxåsklint

Dra vandringsled på norra sidan stenvallen förbi Taxås herrgård

OK Elme har erfarenhet av ”stigar” på annans mark, få hjälp att genomföra projektet

Binda ihop Bökhult-Taxås

Fågeltorn vid/i höjd med Mossön

Istället för Pärevägen – en stig längs med sjön ut mot Höö

Även skapa cykelled?

Involvera föreningar

Naturguider

Södra skogsägarna samarbetspartner/sponsor

Husbilar

Embryo till ett destinationsbolag

Kulturhistorisk skyltning längs vägen

Mycket bra idéer!

Ökade möjligheter för vandring för allmänheten

Marknadsföring - kan ge underlag till rumsuthyrning i Diö

Bra att utnyttja stationen i Diö

Busshållplats vid Stenbrohults kyrka också

Om Diö blir startpunkt för heldags- och flerdagsvandring kan detta ge utvecklingsmöjlighet till försäljning av varor

Ekudden – ev använd den befintliga grusvägen

Istället för bro – gör som i fjällen – ha två ekor – Man ska se till att lämna på var sida vattnet

Utveckling av vandringsled borde kunna kombineras med ökad aktivitet på Möckeln

Päravägen bör utnyttjas som led (men den måste kunna användas som skogsbilväg framöver)

För mig:

Att komma ut med båt genom mörka hål med 2 m hög båt

Om du inte är näringsidkare – större slitage

Inget

Vara naturguide

Fikaplatser eventuell servering

Cykeluthyrning sköts av permanent boende

Fågeltorn på olika platser

Jämnare gästflöde – arbetstillfällen

Husbilar

Ökade intäkter

Utegympa

Naturturism paketering

72 h cabin

Kulturreglerad skyltning längs vägen

Vi boende vill använda vandringsleden

Vi boende vill använda delar av leden till vanlig cykel

UTMANINGAR

För kommunen (ibland länsstyrelsen eller annan):

Konsekvenser?

Tillgänglighet

Strandskydd – övergång och anläggningar

Informationen till turister

Fågellivet

Nedskräpning/soptunnor III
Toalett! som underhålls IIII
Långsiktig plan – ekonomiskt II
Ansvar för skötsel, underhåll regelbundet, fortsatt drift II
Bättre möjligheter med soptunnor
Information
Fler parkeringsplatser så de inte parkerar på vägarna
Röjning så sjön blir synlig från vandringsleden
Välja stigar nära sjön så långt det går
Bygga vidare på leden mot söderliggande reservat
Lägerplatser måste fungera
Färister
Involvera föreningar
Bra överfart för alla – ordna bron vid Lång-Möckelnäs II
Nödvändig attraktivitetsåtgärd
Bli relevant som boendekommun
Kommunen måste samordna
Kommunen måste ta ledarskapet
Frivillig organisering
Göra det intressant för barn att gå de olika lederna
Vägen till Möckelnäs är riskfylld pga trafik – gångväg?
Skyltning viktig – naturen, faciliteter, djur, eldning
Skyltning för trafikanter att vandringsled går på allmän väg
Hur förhindras mountainbiketrafik?
Går det göra skilda leder vandringsled och cykelled
Bredd på stigen?
Viktigt att förhindra att turister eldar i naturreservaten – risk för skogsbrand
Ökad risk för skogsbrand
Finansiering? Det är viktigt att detta projekt inte tar alla pengarna från existerande projekt
Ökad trafik kan ge ökad risk för stölder. Risken för inbrott är stor. Har redan förekommit
Leden får inte öka antalet ”flyktvägar”
Genomfart för bilar via Päravägen måste förhindras.
Parkeringsplatsen på Taxås är ganska liten. Var parkera?

För mig:

Nedskräpning/Renhållning/Sopor/Papperskorgar IIIII

Vår privata soptunna fylls redan idag av turisternas skräp

Toaletter II

Slitage

Mindre tyst miljö

Hur återkopplingen sker

Avtal med vägsamfälligheter - ansvarsfrågan

Bra överfart för alla

Usel mobiltäckning i området

Lokaltrafik – transport – transfer

Sjönära maximera möjligheten

Tillgänglighetsåtgärd – Cykelväg Älmhult – Diö

Omvänd utmaning: Vi utarmas om vi inte får till detta...

Frivillig organisering

Skötsel och underhåll – ansvar?

Några av parkeringarna är ganska små (Taxås, Östra Tångarne). Vi riskerar flera som parkerar vid vårt hus (det som ligger i Östra Tångarne)

Ökad trafik i området med kodrift riskerar att korna kommer ut. Kan kräva byte av stängsel.

Bilaga 8

Åtgärder och kostnadsförslag

Åtgärd	Antal	Enhet	Kostn á exkl moms	Totalt exkl moms
Röja ny led	32	h	696	22272
Markering av led med ledstolpar mm	243	h	400	97200
Arbete med att sätta ut sittbänkar	32	h	696	22272
Arbete med att lägga ut spång	32	h	696	22272
Informationstavla m karta Entré	6	st	5000	30000
Informationsmaterial, broschyr	85	h	650	55250
Broschyr tryck	1000	st	5	5000
Övriga skyltar (små)	3	st	500	1500
Övriga skyltar (stora)	3	st	5000	15000
Ledstolpar	180	st	50	9000
Ledskyltar med pilar	10	st	1000	10000
Ledmarkeringsfärg mm alt band	10	l	500	5000
Sittbänk i trä (enkel)	8	st	3000	24000
Spång i ek/lärk	100	m	80	8000
Förstora befintlig parkering (privat)	1	st	7000	7000
Färist	1	st	2500	2500
Stätta	2	st	2500	5000
Tillgänglighetsåtgärder	3	st	50000	150000
Grillplats	1	st	10000	10000
Projektledning inkl upprätta avtal	445	h	750	333750
Leda arbete med utförande praktiskt	503	h	696	350088
Naturinventering fågel vid vattenpassage	32	h	750	24000
Körning av material	20	h	650	13000
information/marknadsföring	16	h	650	10400
Arbets tid för personer inom kommun	188	h	650	122200
			Summa:	1354704
			Moms 25%	338676
			Totalt	1693380

Bilaga 9

Referensgrupp för samverkan kallade till mötena 26 augusti och

16 september:

Älmhults Kommun:

Johanna Kihlström, Arpine Minasyan, Thomas Franzén, Daniel Persson, Johan Söderlund, Paul Robertsson, Emelie Lindholm, Ingela Thulander, Cecilia Axelsson

Skogsstyrelsen:

Emil Persson

Naturskyddsföreningen Linné:

Ulla Rundlöf, Sven G Nilsson

IKEA Älmhult AB:

Johan Nestor, Mattias Lindqvist

Möckelsnäs Trädgård & Kultur:

Ingemar Ljunqvist, Christer Augustsson

Möckelsnäs Hergård:

Anna Tausson

Länsstyrelsen:

Sofie Ekstrand, Sofia Hägg, Alexandra Nielsen, Annika Bladh

Övriga nyckelpersoner:

MUFF/cykelguide: Ian Mackie

Båtklubben Piren: Jonas Andersson

Orienteringsklubben OK Älme: Lars Persson, Jakob Assarsson

Sjöstugan: Johan Söderlund har haft kontakt

Projekt Södra Möckeln: Caroline Mårtensson

Hembygdsföreningen Linné:

Gerhard Ohmes

Markägarkontakter:

Möckelsnäs: Familjen von Horn och Arne Persson

Tångarne: Evy Törnqvist och Sven Aronsson samt Dan Lundgren

Taxås: Anna Berglöv, Monica Isberg, Kerstin Algeus

Höö: Stefan Hörberg

Stenbrohult: Bengt-Eric Ericsson, Ingemar Jonsson, Sven G Nilsson och Ulla Rundlöf

Råshult: Anton Härder, Ronny Ivarsson, Jakob Assarsson, Colliander

Bilaga 10

Åtgärder föreslagna i LONA ansökan 2020-2022

1. Projektering, upprättande av nyttjanderättsavtal markägare, övrig samverkan med berörda aktörer, samt annan projektledning för genomförandet inklusive t ex förundersökningar kring ev vattenpassage (Övrigt)
2. Uppmärkning av tre leder (ca 14 km + ca 11 km + ca 8 km) Ev röjning och arbete med underlag, utsättning av informationstavlor och skyltar, övrigt arbete med åtgärder typ viloplats för ökad tillgänglighet, ev grillplats mm (Vandringsled/stig)
3. Framtagande av information till informationstavlor, skyltar, broschyr samt till digitala media t ex kommunens och andra aktörers hemsidor (Sammanställning av befintligt underlag)
4. Inventering fåglar och allmän naturinventering i området nära ev planerad vattenpassage för vandringsleden runt insjön ("Insjöleden" ca 12 km) (Inventering)

Bilaga 11

Regeringsuppdrag - Utveckla förutsättningarna för friluftslivet genom att kartlägga ledsystemet i hela landet vad gäller typer, status (skick) och ansvarsförhållanden.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att genomföra en **kartläggning av Sveriges sk "långfärdsleder" utanför det statliga ledsystemet**. Uppdraget är en del av regeringsuppdraget som syftar till att utveckla förutsättningarna för friluftslivet genom att kartlägga ledsystemet i hela landet vad gäller typer, status (skick) och ansvarsförhållanden. Under ett [webbinarium den 7 december 2019](#) presenterade Naturcentrum sina [slutsatser med utgångspunkt från den enkätundersökning](#) där ingick 115 respondenter tillika representanter för 83 vandringsleder vilket motsvarar ungefär 800 mil långfärdsled. Här följer några av Naturcentrums **slutsatser** i frågan vad gäller ansvarsförhållanden, typer, status (skick). Naturcentrum redovisade ett sammanfattande förslag om vision och mål i frågan enligt följande:

" Ett nationellt nätverk av vandringsleder som bygger upp en grundläggande infrastruktur för friluftsliv. Detta nätverk ska inspirera till motion, friluftsliv och naturturism. Inom ramen för nätverket ska möjlighet till vandring ges för alla människor utifrån deras förutsättningar. Genom långsiktiga ekonomiska åtagande, tydlighet och gemensamma riktlinjer skapas trygghet för ledförvaltare, vandrare, turister, markägare, lokala näringsidkare och andra aktörer. "

Ansvarsförhållanden: Naturcentrums utredning menar att svenska vandringsleder behöver långsiktiga mål och en vision!

- tydlig organisationsplan över vem som gör vad
- åtgärder för att nå målen
- långsiktigt säkrad ekonomi för skötsel och underhåll

Utredningen föreslår vidare att det införs ett nationellt förvaltningsanslag per år och km till alla vandringsleder som uppfyller vissa minimikrav i en kvalitetsstandard.

Status (skick): Här menar Utredningen att det behövs en gemensam svensk nationell standard för ledmarkering. Och att vi inte bör var sämre än Norge i frågan. Och menar vidare att det är angeläget med en gemensam nationell kvalitetsstandard enligt följande:

Minimikrav nivå 1

- Unikt id-nummer och namn
- Fastställd sträcka
- Åtagande från huvudman
- Kontaktperson

Krav nivå 2

- Åtagande från huvudman
- Redovisning på lantmäteriets karta
- Enhetlig ledmarkering och vägvisning enligt nationell standard
- Redovisning av svårighetsgrad enligt nationell standard
- Årlig kontroll och åtgärdande av brister
- Tillgänglig karta för den som vandrar leden
- Rutiner för samråd med markägare

Bilaga 12

Riksdagens friluftspolitiska mål

Friluftslivet ger oss hälsa, naturförståelse och regional utveckling.

Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitikerna som regeringen beslutade om i december 2012.

[Sveriges friluftsmål](#)

[Tillgänglig natur för alla](#)

[Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet](#)

[Allemansrätten](#)

[Tillgång till natur för friluftsliv](#)

[Attraktiv tätortsnära natur](#)

[Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling](#)

[Skyddade områden som resurs för friluftslivet](#)

[Ett rikt friluftsliv i skolan](#)

[Friluftsliv för god folkhälsa](#)

[God kunskap om friluftslivet](#)

[Myndigheter samverkar](#)

